

Κατόπιν ο σκηνοθέτης οδήγησε την Τζόαν και τη Βέρα από γύρω στην είσοδο των παρασκηνίων και, κατεβαίνοντας μια σκάλα, στα καμαρίνια. Εκεί πίσω επικρατούσε το συνηθισμένο χάος: σκηνικά και σχοινιά, δυσώδεις διάδρομοι με υγρούς τοίχους από τούβλο, κουλούρες ηλεκτρικό καλώδιο κρεμασμένες από καρφιά, αμπιγέζ που κρατούσαν στην αγκαλιά τους ιδρωμένα κουστούμια και πήγαιναν βιαστικά στους νιπτήρες του βεστιαρίου. Οι ηθοποιοί ήξεραν, φυσικά, γι' αυτές ότι ήταν εκεί και σύντομα άρχισαν να εμφανίζονται σε δυάδες και τριάδες, μερικοί έχοντας αφαιρέσει λίγο πολύ το μακιγιάζ τους, άλλοι ακόμη φτιασιδωμένοι και ντυμένοι με τη φορεσιά τους, ή ένα μέρος της. Γνωρίζονταν όλοι μεταξύ τους, και σου ράγιζε την καρδιά. Τους έλειπε, τον αγαπούσαν. Οι πάντες αγαπούσαν τον Γκράισι. Ο Εντ Κόουλφαξ είχε δακρύσει.

Κι έπειτα ήρθε ο Μαλβόλιο.

Η Τζόαν είχε τον νου της γι' αυτόν. Τον Ντάνιελ Φράνσις. Η είσοδός του ήταν διστακτική. Πάνε το μετρημένο βήμα, η υπεροψία, η τσαχπινιά, η νωχέλεια. Ήταν πιο λεπτός από τον Γκράισι, με το μακρύ του σαγόνι να σκιάζεται από γένια λίγων ημερών, με ένα ψηλό σαν βράχο και χλωμό μέτωπο πάνω από θλιμμένα, βαθουλωτά μάτια, από τα οποία δεν είχε βγάλει ακόμη τη μάσκα. Υπήρχε πάνω του κάτι λιγάκι παρακμιακό. Τα μαλλιά του ήταν κατάμαυρα, όμως τους έλειπε η λαδερή κεχριμπαρένια πυκνότητα της χαίτης του Γκράισι κι έπεφταν άτονα, και τα απομάκρυνε από το μέτωπό του με νευρικά δάχτυλα. Υπήρχε κάτι ανόητα κωμικό πάνω του, που το χρειαζόσουν για τον Μαλβόλιο, όμως τώρα το κρατούσε υπό έλεγχο, γιατί κατανοούσε την ιδιαιτερότητα της θέσης του καθώς αντάλλασε χειραψία και μουρμούριζε τα συλλυπητήριά του – Λυπάμαι για την απώλειά σας, κυρία Γκράις. Στην Τζόαν φάνηκε, αρχικά τουλάχιστον, λίγο πικραμένος κατά κάποιον τρόπο, ή ίσως απλώς ευερέθιστος, σαν να του ήταν επίπονο να τις συλλυπείται, λες και θα μπορούσαν να νομίσουν ότι το φταιξιμο ήταν δικό του – επειδή στην πραγματικότητα για εκείνον ήταν καλοτυχία αυτό που συνέβη, αν και δεν έφταιγε ούτε γι' αυτό, και μάλιστα ευχόταν τα πράγματα να ήταν αλλιώς.

Όλα τούτα τα είδε η Τζόαν στο διστακτικό, συνοφρυωμένο του πλησίασμα. Φυσικά, βρισκόταν σε αμήχανη θέση, καθώς ήταν η ενσάρκωση ενός νεκρού για τον οποίο αυτές οι γυναίκες πενθούσαν, ενώ συνάμα ήταν ολοζώντανος, αλλά μασκαρεμένος σ' έναν ξένο χαρακτήρα που μέχρι πολύ πρόσφατα τον υποδυόταν ο ίδιος ο Γκράισι. Η Τζόαν δεν τον είχε ξανασυναντήσει, όμως, καταλαβαίνοντας πόσο άβολα ένιωθε, αισθάνθηκε γι' αυτόν μια συμπάθεια. Ήρεμα, του είπε πόσο της είχε αρέσει η ερμηνεία του.

Είδε μια υποψία κόκκινου να βάφει φευγαλέα τα μάγουλά του.

– Σας ευχαριστώ.

Έκανε μια ελαφριά υπόκλιση και έσκασε ένα μικρό χαμόγελο, αλλά συνοφρυωμένος ακόμη. Πρέπει να τον βασάνιζε, σκέφτηκε η Τζόαν, η αντίδραση που θα είχε απέναντί του η χήρα του Γκράισι, κι ακόμα περισσότερο η κόρη του, η Βέρα Γκράις, μια πολυαγαπημένη ηθοποιός καθ' οδόν για να γίνει σταρ, έτσι πιστεύαμε όλες. Κρατούσε ακόμη το χέρι της Τζόαν.

– Ναι, μου άρεσε, είπε η Τζόαν. Στ' αλήθεια, καλέ μου.

Του έσφιξε το χέρι μες στα δικά της και πιστεύουμε ότι πρέπει να υπήρξε ανάμεσά τους μια σιωπηλή συνεννόηση. Αυτή φανταζόταν ίσως ότι αυτός ο άντρας καταλάβαινε τα συναισθήματά της, αφού ζούσε και ο ίδιος στη σκιά του Γκράισι. Καταλάβαινε πόσο προσεκτικά πρέπει να είχε μελετήσει την ερμηνεία του συζύγου της. Πρέπει να στεκόταν στα παρασκήνια κάθε βράδυ, μαζί με τους άλλους ηθοποιούς, παρακολουθώντας όλοι την αυθεντία επί το έργον. Και να αναρωτιόταν πότε –ή μάλλον αν– θα έπαιρνε ποτέ ο ίδιος τον ρόλο, μιας και είχε μπει στον κόπο να τον μάθει μιμούμενος δουλικά τον ακριβή συγχρονισμό των κινήσεων και τον χρωματισμό της φωνής του Γκράισι – την κάθε του είσοδο και έξοδο, κάθε χειρονομία, κάθε παύση, κάθε κόρδωμα, καγχασμό, δυσανασχέτηση...

Ταβέρνα το κάνετε το σπίτι της κυρίας μου και ουρλιάζετε τραγούδια σαν τους μπαλωματήδες, χωρίς να χαμηλώνετε τις αγριοφωνάρες σας; Τίποτα δε σεβόσαστε, ούτε το χώρο ούτε τους ενοίκους του ούτε την περασμένη ώρα;

Αυτό είναι από την Πράξη Γ', Σκηνή 2, όταν ο Τόμπι Μπελτς και οι φίλοι του κάνουν πολύ σαματά μες στο μαγειρείο αργά τη νύχτα. Η αγανάκτησή του που η αγαπημένη του, η Ολίβια, την οποία υπηρετεί ως οικονόμος της, υφίσταται τέτοια κατάχρηση της φιλοξενίας της, αχ, ήταν τόσο καλά ζυγισμένη όσο του Γκράισι, χάρμα ώτων, και προκάλεσε πολύ γέλιο στο κοινό. Όμως η ραγισμένη καρδιά, ο πόνος που σαν ετοιμοθάνατο δελφίни έβγαине στην επιφάνεια όταν στην τελευταία πράξη έλεγε: Κυρία, μ' έχετε αδικήσει, μ' έχετε αδικήσει τρομαχτικά πολύ, αυτό από μόνο του άξιζε το αντίτιμο του εισιτηρίου.

Ο Γκράισι το επινόησε αυτό, σκέφτηκε η Τζόαν, και τούτος ο άντρας ξέρει την αξία του. Ξέρει τι θησαυρός τού δόθηκε, και γι' αυτό, αν μη τι άλλο, συνέχιζε τώρα να σφίγγει το χέρι του μέσα στα δικά της.

Ύστερα η Μίριαμ Άτκινς, με δάκρυα στα μάτια, τη ρώτησε πώς τα πήγαινε, και η Τζόαν αντιλήφθηκε, σαν να συνεργόταν από ύπνωση, τη γνώριμη φασαρία στα παρασκήνια: το μάζεμα των σκηνικών αντικειμένων και των κουστουμιών, που ήταν πεταμένα σε κρεμάστρες και ράγες για ρούχα, τα φωναχτά καληνυχτίσματα καθώς οι ηθοποιοί σκόρπιζαν, ανυπομονώντας να πάνε στο σπίτι τους πια, ή στην παμπ, ή όπου έπρεπε να πάνε, τέλος πάντων. Η Βέρα φίλησε τη μητέρα της κι έφυγε με τη Μίριαμ. Έμεινε μόνο ο Ντάνιελ Φράνσις. – Πηγαίνετε τώρα, του είπε η Τζόαν, αφού φύσηξε τη μύτη της σ' ένα μαντιλάκι που είχε στην τσάντα της. Κάποιος θα τα ψάχνει τούτα τα μουσκεμένα πράγματα.

Εννοούσε την υπεύθυνη του βεστιαρίου. Αυτός ίδρωνε μέσα τους όλο το βράδυ.

– Ήταν εντάξει, κυρία Γκράισι; Μήπως παραήταν για εσάς;

– Ήταν μια χαρά. Τώρα φύγετε, καλέ μου.

– Σας ευχαριστώ.

Έκανε μεταβολή και την άφησε εκεί, δίχως να σταθεί στην πόρτα να ρίξει μια ματιά προς το μέρος της, όπως πίστευε εκείνη ότι ίσως έκανε. Είναι κάτι ασήμαντο, σκέφτηκε, αυτό το τρεμάμενο συναίσθημα πίσω από τη χηρεία και την τήρηση των προσχημάτων, αλλά το ένιωθε ακόμη μέσα της, να τη ζεσταίνει, καθώς έβγαине από την είσοδο των παρασκηνίων και έκανε τον γύρο για να βρεθεί στη Σεντ Μάρτινς Λέιν.

Αργότερα, καθώς στεκόταν στο παράθυρο του άδειου διαμερίσματός της και κοιτούσε έξω το χιόνι να πέφτει, αποφάσισε ότι θα το ξανάβλεπε. Θα παρακολουθούσε πιο προσεκτικά αυτή τη φορά, με πιο ψύχραιμη ματιά, και θα αποσπούσε απ' αυτό ό,τι είχε δει μονάχα φευγαλέα στην ερμηνεία του Ντάνιελ Φράνσις. Θα το απολάμβανε πιο συνειδητά απ' ό,τι απόψε, γιατί δεν περίμενε ότι θα έβλεπε τον Γκράισι εκεί, δεν της είχε περάσει απ' το μυαλό. Αλλά, φυσικά, ήταν εκεί, στη σκηνή τουλάχιστον, αν όχι πίσω στο σπίτι του. Ήταν στον χαρακτήρα του να εμφανιστεί πρώτα σ' ένα θέατρο. Αλλά, βέβαια, δεν του είχε πει ότι μπορούσε να φύγει ακόμη. Μπήκε στο δωμάτιο ραπτικής της, σβήνοντας το φως καθώς έβγαине από την κουζίνα. Είχε ανέκαθεν ένα δωμάτιο ραπτικής, όπου μπορούσε να κλείνει την πόρτα και να μην την ενοχλούν, όμως ποιος θα την ενοχλούσε τώρα; σκέφτηκε. Ήταν μονάχη. Μόνη σ' ένα μικρό σκοτεινό δωμάτιο, όπως ο άμοιρος ο Μαλβόλιο στην Πράξη Δ', ναι, και μάλιστα σ' ένα πολύ κρύο και σκοτεινό δωμάτιο, με μια ραπτομηχανή και μ' όλα της τα υφάσματα, τα ψαλίδια, τις μπομπίνες, τις δαχτυλήθρες και τα μασούρια των κλωστών. Ο συρρικνωμένος της κόσμος. Κάθισε στη ραπτομηχανή και με τη μύτη του ποδιού της άγγιξε άνευρα το πεντάλ και άκουσε το γνώριμο στακάτο μοτίβο, την άδεια βελόνα να χτυπάει στο πλατό, ταπ-ταπ-ταπ-ταπ-ταπ. Ένα πανικόβλητο δάχτυλο μέσα σ' ένα φέρετρο, σκέφτηκε. Ένα παγωμένο ρεύμα μπήκε στο δωμάτιο. Το διαμέρισμα είχε πάψει να είναι το σπίτι της. Ήταν μια κρύπτη, σκέφτηκε, αν και ο Γκράισι –ο Γκράισι!– έμοιαζε τώρα να έχει επιστρέψει από τους νεκρούς. Ναι, πίσω στη ζωή μέσω του Μαλβόλιο, και δεν του ταίριαζε απόλυτα αυτό;

Άκουσε το ρολόι να σημαίνει την ώρα κάπου στο βάθος. Θα περνούσαν άλλες δύο εβδομάδες προτού παγώσουν όλα τα γρανάζια του παλιού ρολογιού και πάψει να δουλεύει. Αχ, Γκράισι, σκέφτηκε. Ποιος θα μπορούσε να σε ξεχάσει στο Γουάτφορντ Πάλας; Οι περισσότεροι θα μπορούσαν και το είχαν κάνει, ήταν η απάντηση, γιατί έπαιξες εκεί μονάχα τρεις εβδομάδες, σε λιγοστό και εχθρικό κοινό, και, διόλου αναπάντεχα, το έργο ήταν φριχτό, όποιο κι αν ήταν,

βαρετό σαν Τσέχοφ, με εξαίρεση εσένα. Η Τζόαν εργαζόταν στο βεσιτάριο, ήταν η πρώτη της δουλειά, και ήξερε πως δεν θα ξεχνούσε ποτέ την ερμηνεία του.

Του το είπε, και, φυσικά, το ένα πράγμα έφερε τ' άλλο.

Δεν ήθελε να το σκέφτεται τώρα.

Όμως ο Μαλβόλιο... Θύμα μικρόμυαλων. Μισότρελος και κλεισμένος σ' ένα σκοτεινό δωμάτιο από μεθυσμένους ανόητους που καταχρώνται τη φιλοξενία της άμοιρης, δυστυχισμένης γυναίκας στην οποία αυτός είναι πέρα για πέρα αφοσιωμένος. Τακτοποιεί τις πένες της στο γραφείο της, τη φροντίζει με κάθε τρόπο, πιστεύοντας ότι μόνο αυτός μπορεί να την προστατέψει, νεαρή και χήρα όπως είναι, μονάχη στον κόσμο, και όλα αυτά δίχως να ζητά ανταμοιβή. Θα έλεγε σ' αυτόν τον ηθοποιό τι είχε πει ο Γκράισι σχετικά με τον έρωτα του Μαλβόλιο για την Ολίβια όταν κουβέντιαζαν μόνοι οι δυο τους, πίνοντας ένα δυο ποτά μετά την παράσταση...

Ω όχι. Όχι, αυτό που ήθελε –το μόνο που ήθελε– ήταν να βοηθήσει τον Γκράισι να βγει στην επιφάνεια. Τόσο απλό ήταν.

Καθόταν στην καρέκλα της στη ραπτομηχανή καθώς κυλούσαν οι νυχτερινές ώρες, γελώντας και ξεσπώντας σε λυγμούς, αναθυμούμενη τον άντρα που έχασε.